

Motverka hedersrelaterat förtryck och våld

Länsstyrelsen
Gävleborg

Länsstyrelsen
Norrbotten

Titel: Motverka hedersrelaterat förtryck och våld
Författare: Länsstyrelsen Gävleborg och Länsstyrelsen Norrbotten
Utgivningsår: 2024
Omslagsbild: Pixabay.com

Instruktioner till filmer

Länsstyrelsen i Norrbotten och Gävleborg har i samarbete med Stockholms universitet producerat tre filmer. Filmerna riktar sig till personal som jobbar inom förskola-skola har tre olika teman kopplat till hedersrelaterat förtryck och våld.

Materialet är tänkt att hjälpa er i fortsatta diskussioner i arbetet mot hedersrelaterat förtryck och våld. Materialet innehåller både generella diskussionsfrågor kopplade till er verksamhet och frågor baserade på respektive film. Avslutningsvis finns också tips på vidare läsning.

Film 1 – De hedersrelaterade kraven

Diskussion – vår verksamhet:

- Har vi handlingsplaner och rutiner gällande hedersrelaterat förtryck och våld? Om ja, är det väl känt var de finns tillgängliga?
- Finns det inom verksamheten kontaktpersoner med särskild sakkunskap i frågan?
- Finns det externa stödfunktioner dit förskolan kan vända sig för stöd och vägledning gällande hedersrelaterat förtryck och våld?

Diskussion - filmen:

- I filmen beskrivs hedersfostran, har ni erfarenheter av att möta det? Och hur har det i så fall sett ut, vilka exempel har ni mött?
- En av studiens informanter beskriver svårigheter för barnen att befinna sig mellan två fostringsideal: hedersfostran och medborgarfostran. Reflektera tillsammans över dessa barns situation!

CASE

En pappa till ett av barnen på förskolan uttrycker missnöje över förskolans verksamhet. Detta framför han inför sina barn i samband med att han hämtar dem. Den kvinnliga pedagogen som möter pappan erbjuder honom att de ska sätta sig ner i ett annat rum och prata. Pappan blir då upprörd och kräver att få prata med en manlig personal. Pedagogen svarar att det tyvärr inte är någon man i tjänst för närvarande men säger att om pappan kommer tillbaka nästa dag så kan hon se till att han får prata med en man. Pappan accepterar detta och säger att han ska komma tillbaka nästa dag.

Reflektera kring denna situation

- Fördelar och nackdelar med hanterandet?
- Hade situationen kunnat hanteras på annat sätt? I så fall hur?

 Ytterligare läsning:

Studien i sin helhet:

[Förskolans möte med hederskulturen, Länsstyrelsen Norrbotten](#)

Om orosanmälan:

[Till dig som är skyldig att anmäla oro för barn, Socialstyrelsen](#)

Läroplan för förskolan:

[Läroplan för förskolan, Skolverket](#)

Film 2 – Hur upptäcks och hanteras de hedersrelaterade kraven?

Diskussion – vår verksamhet:

- Har vi handlingsplaner och rutiner gällande hedersrelaterat förtryck och våld? Om ja, är det väl känt var de finns tillgängliga?
- Finns det inom verksamheten kontaktpersoner med särskild sakkunskap i frågan?
- Finns det externa stödfunktioner dit förskolan kan vända sig för stöd och vägledning gällande hedersrelaterat förtryck och våld?

Diskussion - filmen:

I filmen beskrivs fem olika förhållningssätt till hedersrelaterade krav:

1. **Dominans** – man följer strikt styrdokumentet och ser det som en självklarhet att dessa regler ska upprätthållas, utan kompromisser. När föräldrar framför krav som strider mot dessa riktlinjer förklarar man tydligt att detta inte är möjligt och att det vore tjänstefel att avvika från de fastställda normerna och policyerna. Här handlar det om att fastställa och upprätthålla den institutionella auktoriteten och de regler som styr verksamheten.
2. **Samarbete** – man söker aktivt en konstruktiv dialog med föräldrarna och strävar efter att bygga en förståelse för förskolans arbete och värderingar. Målet är att få föräldrarna att förstå de begränsningar som hedersrelaterade krav kan innebära för barnen, särskilt för flickor, och att hitta gemensamma lösningar för att barnen ska få leva ett mer fritt och jämlikt liv. Här ligger fokus på att skapa en ömsesidig respekt och samarbete för barnens bästa.
3. **Undvikande** – man väljer att inte ta upp eller hantera de konflikter som uppstår i mötet med föräldrars hedersrelaterade krav, trots att man i grunden har en vilja att motverka dessa. Ett exempel kan vara att undvika att bemöta föräldrar som vill att en flicka ska bära sjal, vilket kan ses som en känslig och konfliktfylld fråga. Man prioriterar då att undvika konfrontation och väljer att inte agera på det som skulle kunna uppfattas som en normkonflikt.
4. **Kompromiss** – man försöker hitta en medelväg mellan att tillmötesgå föräldrars önskemål och att följa förskolans värderingar om likabehandling. Exempel på detta kan vara att

tillåta föräldrar att bestämma att enbart kvinnlig personal ska hjälpa flickor med toalettbesök, trots att detta kan gå emot förskolans jämställdhetspolicy. Här handlar det om att försöka tillgodose föräldrars önskemål utan att helt kompromissa med de övergripande värderingarna, men ofta med risk för att skapa spänningar mellan värderingarna.

5. **Anpassning** – man gör mer omfattande och systematiska anpassningar för att undvika konflikt och skapa en miljö som känns acceptabel för både förskolan och de föräldrar som har hedersrelaterade krav. Här kan det handla om att implementera generella regler eller lösningar för alla barn, som till exempel att alla barn måste ha särskilda kläder vid vattenlek, för att undvika att uppmärksamma individuella behov. På så sätt försöker man anpassa verksamheten för att efterleva hederskulturens ideal om anständighet, utan att göra en skillnad mellan barnen och riskera att skapa konflikter med föräldrarna.

Diskutera tillsammans

- Känner ni igen något eller några av förhållningssätten?
- Vilka exempel finns på de olika förhållningssätten?
- Vilken påverkan har de olika förhållningssätten på barnen?

Ytterligare läsning:

Studien i sin helhet:

[Förskolans möte med hederskulturen, Länsstyrelsen Norrbotten](#)

Om orosanmälan:

[Till dig som är skyldig att anmäla oro för barn, Socialstyrelsen](#)

Läroplan för förskolan:

[Läroplan för förskolan, Skolverket](#)

Lagen om trossamfund:

[Lag \(1998:1593\) om trossamfund, Sveriges riksdag](#)

EU-domstolens dom om att offentlig förvaltning får förbjuda arbetstagare att bära religiösa symboler:

[CURIA - Documents, Europeiska unionen](#)

Film 3 – Det förebyggande arbetet

Diskussion – vår verksamhet:

- Har vi handlingsplaner och rutiner gällande hedersrelaterat förtryck och våld? Om ja, är det väl känt var de finns tillgängliga?
- Finns det inom verksamheten kontaktpersoner med särskild sakkunskap i frågan?
- Finns det externa stödfunktioner dit förskolan kan vända sig för stöd och vägledning gällande hedersrelaterat förtryck och våld?

Diskussion – filmen:

- Hur ser vårt jämställdhetsarbete ut? Är hedersrelaterat förtryck och våld inkluderat i det?
- Är vårdnadshavarna involverade i vårt förebyggande arbete?

CASE

Ett syskonpar bestående av en syster och en bror skolas in på förskolan. Mamman är den av vårdnadshavarna som är med under inskolningen. Under inskolningen noterar pedagogerna att pojken, som är den äldre av syskonen, verkar spänd och har svårt att slappna av. De noterar också att när systemen går till ett annat rum avbryter han sin lek för att gå efter sin syster. Under en utevistelse går systemen till en lekställning där två pojkar och en flicka leker. Brodern är upptagen med annan lek och ser inte att systemen har gått ifrån honom. En av pedagogerna ser då hur syskonens mamma etablerar ögonkontakt med sin son som efter det skyndsamt reser sig upp och går för att leta sin syster.

Reflektera tillsammans

- Hur kan förskolan, ur ett förebyggande perspektiv, hantera denna situation?
- Finns det styrdokument eller andra dokument som kan ge stöd i hur liknande situationer kan hanteras?

Ytterligare läsning

Studien i sin helhet:

[Förskolans möte med hederskulturen, Länsstyrelsen Norrbotten](#)

Om orosanmälan:

[Till dig som är skyldig att anmäla oro för barn, Socialstyrelsen.se](#)

Läroplan för förskolan:

[Läroplan för förskolan, Skolverket](#)

Länsstyrelsen
Gävleborg

Länsstyrelsen
Norrbotten

www.lansstyrelsen.se/